

Ετικέτα εξωφύλλου:

**Τραγούδια
της
Θράκης
17^{ον}**

1-2. λευκές σελίδες

3. Τραγούδια θρακιώτικα χορευτικά και καθιστικά.
Μονογραφή

Σημείωσις

Διάβασέ με· κάτι θα μάθεις.

Φύλαξέ με όμως για να με έχεις

Υπογραφή

Πασχ. Κρικόπουλος
1988
Μονογραφή

4. λευκή σελίδα

5. Τα τραγούδια αυτά που είναι γραμμένα στο φυλλάδιο αυτό αξίζει τον κόπο να τα τραγουδάει κάθε Θρακιώτης και κάθε άνθρωπος που αγαπάει να τραγουδά και να χορεύει.

Είναι τραγούδια χλιοτραγουδισμένα. Τραγουδήθηκαν στα βουνά, στους κάμπους και στα χωράφια δουλεύοντας νύχτα και ημέρα, στις χαρές και στις λύπες, στα γλέντια και στα πανηγύρια. Τα τραγουδούσαν στη Θράκη και ιδίως στο χωριό Κρυόνερο νέοι, γέροι και παιδιά.

Μονογραφή.

6. λευκή σελίδα

7. 1^{ον} Η οδηγία της μάνας. (Χορευτικό.)

1. Αν θέλεις, γιε μ', να ζήσ'ς¹ και να καλοπεράσεις (δισ)
έλα, έλα με τα μένα, να σε πω ποια είν' για σένα (δισ)
2. Να μην πάρεις αψηλή, βεργούλα λικνισμένη, (δισ)
βεργούλα λικνισμένη, κακολίκνιστη η καημένη. (δισ)
3. Να μην πάρεις χαμαδιά, κοντούλα και γεμάτη· (δισ)
όλοι θα σε πειράζουνε και δε θα 'χεις ραχάτι. (δισ)
4. Να μην πάρεις μαύρηνε, μαύρη θα τηνε λένε· (δισ)
μαύρη, αν την φωνάζουνε, τα μάτια σου θα κλαίνε. (δισ)
5. Να μην πάρεις άσπρηνε, ζυμάρι ζυμωμένο· (δισ)
ζυμάρι ζυμωμένο, θα 'ναι άνοστ' το² καημένο.
6. Μόν' να πάρ'ς μελαχροινή, νά 'χει και μαύρα μάτια. (δισ)
Κι αν γεράσει και περάσει, πάλι μαύρα μάτια θα 'χει. (δισ)

¹ Στο χφ «να ζήσ'».

² Στο χφ «άνοστο καημένο».

8. 2^{ον} Φέτος το καλοκαιράκι. (Χορευτικό)

1. Φέτος το καλοκαιράκι κυνηγούσα ένα πουλάκι. (δισ)
Κυνηγούσα και πλιαλιούσα³, να το φτάσω δεν μπορούσα. (δισ)
2. Έριξα την ξώβεργά μου, χτύπησα την πέρδικά μου. (δισ)
Η ψυχή κι η καρδιά μου ήρθε κι έκατσε κοντά μου (δισ).
3. Ήρθε κι έκατσε κοντά μου, πάν' στα δυο τα γόνατά μου (δισ)
και μετρούσε τα κουμπιά μου και τα κουμπυθύληκά μου, (δισ)
4. Ήθελα για να πετάξω, στα ουράνια για να φτάσω, (δισ)
τους αγγέλους να φωνάξω, κάτω να τους κατεβάσω. (δισ)
5. Κάτω να τους κατεβάσω και τη θάλασσα ν' αδειάσω (δισ)
και τη θάλασσα ν' αδειάσω, να την κάνω περιβόλι. (δισ)
6. να την κάνω περιβόλι, να φυτέψω λεμονίτσες, (δισ)
Να φυτέψω λεμονίτσες και μηλιές, πορτοκαλίτσες. (δισ)
7. Την Δευτέρα τις φυτεύω και την Τρίτη τις κλαδεύω, (δισ)
την Τετάρτη κάνουν φύλλα, την Παρασκευή τα μήλα. (δισ)
8. Την Παρασκευή το βράδυ πήγε κλέφτ'ς⁴ να κλέψει μήλα. (δισ)
«Κλέφτη μου, μην κλέβεις μήλα, γιατί μαραίνονται τα φύλλα. (δισ)
9. Κλέφτη μου, μην κλέβεις μήλα, γιατί μαραίνονται τα φύλλα. (δισ)
Τα 'χει ο αφέντης μετρημένα, στο κομπολόγι τ' περασμένα⁵» (δισ)

³ Πιλαλώ και πηλαλώ: τρέχω γρήγορα.

⁴ Στο χφ «πήγε κλέφτης να κλέψει μήλα».

⁵ Στο χφ «Τα 'χει ο αφέντης μετρημένα, στο κομπολόγι του περασμένα».

9. 3^{ον} Ἐλ' ἀπάνω στα ουράνια⁶. (χορευτικό)

1.

1. Ἐλ', ἀπάνω στα ουράνια, μωρέ, ἔλ' ἀπάνω στα ουράνια
γίνονταν χορός και θάμα, μωρέ, γίνονταν χορός και θάμα.
2. Χόρευάνε οι παππούδες, μωρέ, χόρευάνε οι παππούδες
χόρευαν σαν τις αρκούδες, μωρέ, χόρευαν σαν τις αρκούδες.
- 3 Χόρευάνε οι παντρεμένες, μωρέ, χόρευαν κι οι παντρεμένες,
χόρευαν σαν κατουρ'μένες, μωρέ, χόρευαν σαν κατουρμένες.
4. Χόρευαν και τα κορίτσια, μωρέ, χόρευαν και τα κορίτσια,
χόρευαν σαν κυπαρίσσια, μωρέ, χόρευαν σαν κυπαρίσσια..
5. Χόρευαν και τα παλλ'κάρια, μωρέ, χόρευαν και τα παλλ'κάρια,
χόρευαν σαν τα λιοντάρια, μωρέ, χόρευαν σαν τα λιοντάρια.

⁶ Το τραγούδι καταγράφεται χωρίς τα τσακίσματα και με διαφορετική σειρά των διστίχων και στο τετράδιο 25, Οι Θεμελιωτές, σελ. 149.

10. 4^{ον} Στης ακρίβειας τον καιρό. (Χορευτικό)

1. Στης ακρίβειας τον καιρό που παντρεύτηκα κι εγώ. (δισ)
Αχ, κρύο, κρύο νερό, αχ κρύο νερό, το Κρυόνερο.
2. Και μου 'δώκαν μια γυναίκα, έτρωγε πέντε και δέκα. (δισ)
Αχ, κρύο, κρύο νερό, αχ Κρυόνερο, το Κρυόνερο.
3. Την βραδιά που τηνε πήρα, έφαγε μια προβατίνα (δισ)
Αχ, κρύο, κρύο νερό, αχ Κρυόνερο, το Κρυόνερο.
4. Και τη δεύτερη βραδιά προβατίνα μ' έξι αρνιά. (δισ)
Αχ, κρύο, κρύο νερό, αχ Κρυόνερο, το Κρυόνερο.
5. Και την τρίτη το πρωί άρχισε να μου μιλεί: (δισ)
Αχ, κρύο, κρύο νερό, αχ Κρυόνερο, το Κρυόνερο.
6. «Άντρα μου, θέλω καπέλο γύρω γύρω με το βέλο. (δισ)
Αχ, κρύο, κρύο νερό, αχ Κρυόνερο, το Κρυόνερο.
7. Άντρα μου, θέλω φουστάνι, γύρω γύρω με δαχτάνι⁷. (δισ)
Αχ, κρύο, κρύο νερό, αχ Κρυόνερο, το Κρυόνερο.
8. Άντρα μου, θέλω παπούτσια, γύρω γύρω με κουκούτσια. (δισ)
Αχ, κρύο, κρύο νερό, αχ Κρυόνερο, το Κρυόνερο.⁸

⁷ Με γαιτάνι (τετράδιο 25, δελ. 154).

⁸ Το τραγούδι καταγράφεται και στο 25^ο τετράδιο, τους Θεμελιωτές, σελ. 154, όπου προστίθενται δύο ακόμη δίστιχα με την τιμωρία της απαιτητικής και ανικανοποίητης γυναίκας:

Και αρπάζω ένα ξύλο και την παίρνω γύρω γύρω.

Να, γυναίκα μου, καπέλο γύρω γύρω με το βέλο.

11. 5^{ον} Πέντε χρόνια περπατούσα. (χορευτικό)

1. Πέντε χρόνια περπατούσα, πέντε χρόνια περπατούσα
Το βουνό βουνό, βάι, δυο μου μάτια, το βουνό βουνό,
- 2 την αγάπη μου για να 'βρω, την αγάπη μου για να 'βρω.
Κι ώσπου να τη βρω, βάι, (δυο) μου μάτια, κι ώσπου να τη βρω,
3. ρίχνω μήλα στη(ν) ποδιά της, ρίχνω μήλα στην ποδιά της,
Δεν μου μίλησε, βάι, δυο μου μάτια, δεν μου μίλησε.
4. Ρίχνω μάλαμα κι ασήμι, ρίχνω μάλαμα κι ασήμι,
Χαμογέλασε, βάι, δυο μου μάτια, χαμογέλασε.
5. «Πού ήσ'να⁹, ξένε μ', το χειμώνα, πού 'σουν, ξένε μ' το χειμώνα,
όταν κρύωνα, βάι, δυο μου μάτια, όταν κρύωνα
6. κι ήρθες τώρα καλοκαίρι, κι ήρθες τώρα καλοκαίρι,
Που θερμαίνουμαι, βάι, δυο μου μάτια, που θερμαίνουμαι;»
7. «Πήρα βράδυ για να έρθω, πήρα βράδυ για να έρθω,
μ' έπιασε βροχή, βάι, δυο μου μάτια, μ' έπιασε βροχή».
8. «Ας ερχόσουν, ο καημένος, ας ερχόσουν, ο καημένος,
και ας είχε και βροχή, βάι, δυο μου μάτια, και ας είχε και βροχή.

Να, γυναίκα μου, φουστάνι γύρω γύρω με γαϊτάνι.
Να, γυναίκα μου, παπούτσια γύρω γύρω με κουκούτσια».

⁹ Ήσ'να: ήσουν.

9. Είχα ρούχα να σ' αλλάξω, είχα ρούχα να σ' αλλάξω,
πάπλωμα να σκεπαστείς, βάι, δυο μου μάτια, πάπλωμα να
σκεπαστείς

10. και κορμί για ν' αγκαλιάσεις, και κορμί για ν' αγκαλιάσεις,
Ώσπου να το βαρεθείς, βάι, δυο μου μάτια, ώσπου να το βαρεθείς»

12. 6^{ον} Πήγα στον πέρα μαχαλά¹⁰. (χορευτικό)

1. Πήγα στον πέ-, πήγα στον πέρα μαχαλά (δισ)
κι άκουσα μια, κι άκουσα μια αηδονολαλιά. (δισ)

2. Δέρνε με μά-, δέρνε με μάνα μ' δυνατά,(δισ)
λέγε τα λό-, λέγε τα λόγια σιγανά. (δισ)

3. Να μην 'κουστού-, να μην 'κουστούμε στη Φραγκιά, (δισ)
γιατ' μένα Φρά-, γιατ' μένα Φράγκος αγαπά. (δισ)

4. «Σαν σ' αγαπά, σαν σ' αγαπά τι σου 'στειλε;» (δισ)
«Χρυσό λεμό-, χρυσό λεμόνι μού 'στειλε». (δισ)

5. «Σαν σου 'στειλε, σαν σου 'στειλε, τι το 'κανες; (δισ)
Το έφαγες, το έφαγες ή το 'ριξες;» (δισ)

6. Νε¹¹ τό 'φαγα, νε το 'φαγα, νε τό 'ριξα, (δισ)
Μες στο σεντούκι μ', μες στο σεντούκι μ' το 'βαλα». (δισ)

¹⁰ Το τραγούδι καταγράφεται ελαφρώς παραλλαγμένο και στο 25^{ον} τετράδιο, τους
Θεμελιωτές, σελ. 141.

¹¹ Νε ...νε: ούτε ... ούτε

7. Ήρθε ο καιρός, ήρθε ο καιρός του λεμονιού (δισ)
και το λεμό-, και το λεμόνι μίλησε: (δισ)

8. «Για¹² φάγε με, για φάγε με για ρίξε με (δισ)
για στον σαϊμπή¹³, για στον σαϊμπή μου στείλε με». (δισ)

9. «Νε τρώγω σε, νε τρώγω σε νε ρίχνω σε (δισ)
νε στον σαϊμπή, νε στον σαϊμπή σου στέλνω σε». (δισ)

13. 7^{ον} Ο Μανωλάκης. (Χορευτικό)

1. - Βρε, Μανώλη μ', Μανωλάκη μ', βρε καλό μ' παιδί, (δισ)
τι καλή γυναίκα πο'χεις, να την χαίρεσαι. (δισ)

2. - Πού την είδες, πού την ξέρεις τη γυναίκα μου; (δισ)
- Μες στον γκιουλ μπαξέ την είδα που σεργιάνιζε. (δισ)

3. - Σαν την είδες και την ξέρεις, πες μας τι φορεί. (δισ)
- Ασημένιο δαχτυλίδι κι άσπρο λιμαντέ. (δισ)

4. Ο Μανώλης μεθυσμένος πάει την έσφαξε. (δισ)
το πρωί ξεμεθυσμένος κάθ'σε τ'ν έκλαψε: (δισ)

5. Σήκω, πάπια μ', σήκω, χήνα μ', σήκω νεραντζιά μ', (δισ)
σήκω, βάλε τα χρυσά σου να πας στην εκκλησιά, (δισ)

¹² Για ...για: ή ...ή.

¹³ Η λέξη είναι εξελληνισμένη μορφή της τουρκικής sahip = κύριος, αφέντης.

6. να σε δγιουν τα παλληκάρια, να μαραίνονται, (δισ)
να σε δγιω κι εγώ ο καημένος, να σε χαίρομαι. (δισ)

14. 8^{ον} Η Ζουμπουλιώ

1. Τα μάτια σ' είναι μάτια μου, τα μάτια σ' είναι μάτια μου,
τα φρύδια σου δικά μου, αμάν, Ζουμπουλιώ,(δισ)

2. τα χείλια¹ σ' αργυρά κλειδιά, τα χείλια σ' αργυρά κλειδιά
π' ανοίγουν την καρδιά μου, αμάν Ζουμπουλιώ. (δισ)

3. Αυτά τα μαύρα που φορείς, αυτά τα μαύρα που φορείς
δεν τα φορείς για λύπη, αμάν, Ζουμπουλιώ, (δισ)

4. μόν' τα φοράς για ομορφιά, μόν' τα φοράς για ομορφιά

και για το ζαριφλίκιⁱⁱ, αμάν, Ζουμπουλιώ. (δισ)

5. Μικρή μικρή σ' αγάπησα, μικρή μικρή σ' αγάπησα,
μεγάλη δεν σε πήρα, αμάν, Ζουμπουλιώ, (δισ)

6. έχω ελπίδα στο Θεό, έχω ελπίδα στο Θεό
ίσως σε πάρω χήρα, αμάν, Ζουμπουλιώ. (δισ)

7. Δυο αδελφούλες είσαστε, δυο αδελφούλες είσαστε,
που να σας πιάσει ζάλη, αμάν, Ζουμπουλιώ, (δισ)

8. πρώτα να πιάσ' τη Ζουμπουλιώ, πρώτα να πιάσ' τη
Ζουμπουλιώ
και ύστερα την άλλη, αμάν, Ζουμπουλιώ. (δισ)

15. 9^{ον} Στου Βοριά τα παραθύρια

1. Στου Βοριά τα παραθύρια, στου Βοριά τα παραθύρια
κάθονταν δυο μαύρα φρύδια, κάθονταν δυο μαύρα φρύδια (δισ)

2. και σεργιάνιζαν καράβια, και σεργιάνιζαν καράβια
και σεργιάνιζαν καράβια, όλο άξια παλληκάρια. (δισ)

3. – Βρε καλέ μ' караβοκύρη, βρε καλέ μ' караβοκύρη,

βρε καλέ μ' καραβοκύρη, πόσα γρόσια έχ' το φτιασίδι; (δισ)

4. – Το καλό το κοκκινάδι, το καλό το κοκκινάδι,
το καλό το κοκκινάδι δέκα γρόσια έχει το δράμι. (δισ)

5. που το βάζουν τα κορίτσια, που το βάζουν τα κορίτσια,
που το βάζουν τα κορίτσια και τρελαίνουν παλ' καρίτσια, (δισ)

6. που το βάζουν παντρεμένες, που το βάζουν παντρεμένες,
που το βάζουν παντρεμένες, χήρες κι αρραβωνιασμένες, (δισ)

7. που το βάζει και μια δούλα. Που το βάζει και μια δούλα,
που το βάζει και μια δούλα και περνάει την πατσαβούρα. (δισ)

16. 10^{ον} Μάνα μ', μια κόρη π' είδα εγώ χορευτικό

1) *Μάνα μ', μια κό-, μάνα μ', μια κόρη που είδα εγώ*

στον αργαλειό¹⁴ να υφαίνει, χαϊδεμός και χαϊδεμένη.

2) Είχ' ασημέ-, είχ' ασημένιο(ν) αργαλειό,
μαλαματένιο¹⁵ χτένι, χαϊδεμός και χαϊδεμένη.

3) Παρασκευή, Παρασκευή το διάζονταν
το Σαββάτο το ξεφαίνει, χαϊδεμός και χαϊδεμένη.

4) Την Κυριακή, την Κυριακή το φόρεσε,
για να πάει στο πανηγύρι, ομορφιά και τζοβαΐρι.

5) Όσοι άρχοντες, όσοι άρχοντες την κοίταξαν
όλοι το καπέλο βγάζουν κι από μια μετάνοια κάνουν.

6) Θεέ μου κι ας, Θεέ μου κι ας την έπαιρνα,
να τηνβάλω στο πλευρό μου κι ας ψοφούσε τ' άλογό μου.

7) Χίλια φλουριά, χίλια φλουριά έχει τ' άλογο,
κι άλλα τόσα έχει η σέλα, θα την πάρω την κοπέλα.

¹⁴ Στο χφ «μες στον αργαλειό».

¹⁵ Στο χφ «κι μαλαματένιο».

17. 11^{ον} Μια κόρη μες (σ)τον αργαλειό. (χορευτικό)

1. Μια κόρη μες (σ)τον αργαλειό, Μαριγούλα μ', σ' αγαπώ, (δισ)
βάι, υφαίνει και ξεφαίνει, δένδρα και κλαδιά μαραίνει. (δισ)
2. Πραματευτής επέρασε, την κόρη δεν χαιρέτησε (δισ)
και πάλι ξαμαπέρασε, τότε την εχαιρέτησε. (δισ)
3. – Κόρη μου, δεν παντρεύεσαι, τα νιάτα σου στερεύεσαι, (δισ)
κόρη μου, ναι, να παντρευτείς, τα νιάτα σου να τα χαρείς. (δισ)
4. Κόρη μου, δεν παντρεύεσαι, τα νιάτα σου στερεύεσαι, (δισ)
να πάρεις παλληκάρι, τ' άστρο και το φεγγάρι. (δισ)

1

18. 12^{ον} Πάν' στα πράσινα λιβάδια. (χορευτικό)

- 1) Πάν' στα πράσινα λιβάδια, μωρέ, πάν' στα πράσινα λιβάδια (δισ)
κάντ'αν¹⁶ τρία παλληκάρια, μωρέ, κάν'ταν τρία παλληκάρια. (δισ)
- 2) Και τα τρία αράδα αράδα, μωρέ, και τα τρία αράδα αράδα (δισ)
ξάπλωσαν στην πρασινάδα, μωρέ, ξάπλωσαν στην πρασινάδα. (δισ)
- 3) Το μεσαίο παλληκάρι, μωρέ, το μεσαίο παλληκάρι (δισ)
η πανούκλα να το πάρει, μωρέ, η πανούκλα να το πάρει, (δισ)
- 4) φόρεσε γυναίκεια ρούχα, μωρέ, φόρεσε γυναίκεια ρούχα (δισ)
και κορ'τσίστικα φακιόλια, μωρέ, και κορ'τσίστικα φακιόλια. (δισ)
- 5) Παίρνει ρόκα, παίρνει αδράχτι, μωρέ, παίρνει ρόκα, παίρνει αδράχτι
(δισ)
παίρνει πάει στα κορίτσια, μωρέ, παίρνει πάει στα κορίτσια. (δισ)
- 6) — Μάθ'τε με, κορίτσια, ρόκα, μωρέ, μάθ'τε με, κορίτσια, ρόκα, (δισ)
να σας μάθω 'γώ τραγούδια, μωρέ, να σας μάθω 'γώ τραγούδια, (δισ)
- 7) να σας μάθω 'γώ τραγούδια, μωρέ, τα παλιά και τα καινούρια. (δισ)
-Τα παλιά εμείς τα ξέρουμ', μωρέ, τα καινούρια τα μαθαίνουμ'.

¹⁶ Κάθονταν.

19. 13^{ον} Ποιος είδε πράσινο δεντρί¹⁷; (χορευτικό)

1. Ποιος είδε πράσινο δεντρί, μαυροματούσα και ξανθή, (δισ)
νά 'χει ασημένια φύλλα, μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια. (δισ)
Ποιος είδε πράσινο κλαδί, μαυροματούσα και ξανθή, (δισ)
νά 'ναι γεμάτο μήλα, μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια. (δισ)

2. Τα χείλια¹⁸ σ' είναι ζάχαρη, μαυροματούσα και ξανθή, (δισ)
Τα μά-, τα μάγουλά σου μήλα, μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια, (δισ)
τα στήθια¹⁹ σου παράδεισος, μαυροματούσα και ξανθή, (δισ)
και το κορμί σου κρίνα, μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια. (δισ)

3. Η βοσκοπούλα στο μαντρί, μαυροματούσα και ξανθή, (δισ)
εκεί, εκεί κλείνει τα γίδια, μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια, (δισ)
κι εγώ σ' εκείνο το μαντρί, μαυροματούσα και ξανθή, (δισ)
θα έρθ-, θα έρθω, βοσκοπούλα, μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια. (δισ)

4. Σε αγαπώ, με αγαπάς, μαυροματούσα και ξανθή, (δισ)
έχου-, έχουμε νοσταλγία, μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια. (δισ)
Η αγάπη δεν είναι ντροπή, μαυροματούσα και ξανθή, (δισ)
είναι, είναι μια πράξη θεία, μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια. (δισ)

¹⁷ Στο χφ «δενδρί», προφορά που δεν γνώριζε ο Κρυονερίτης των αρχών του 20ού αιώνα.

¹⁸ Στο χφ «χείλη».

¹⁹ Στο χφ: «στήθη».

20. 14^{ον} Του Κουτρουλιού ο γάμος χορευτικό

1. Πέντε ποντικοί, δεκαοχτώ νυφίτσες (δισ)
γάμο κάνανε, κοντή νεραντζούλα φουντωτή. (δισ)
2. Γάμο κάνανε, δεν ξέρω ποιον παντρεύαν· (δισ)
γάμο κάναν, ιμαρέτ κι έστησαν και ζιαρέτ. (δισ)
3. Όλοι τρέξανε, όλοι να βοηθήσουν, (δισ)
τον γάμο για να κάνουνε και να γλεντοκοπήσουν. (δισ)
4. Η ψείρα ζύμωνε κι κόν' δα²⁰ κοσκινούσε (δισ)
και ο παλιο-, και ο παλιόψυλλος το φούρνο συντραλούσε²¹. (δισ)
- 5.- Έπιασε φωτιά του ψύλλου το ποδάρι, (δισ)
τρέξετε, γειτόνοι, γιατ' ο ψύλλος δε γλιτώνει. (δισ)
6. Ο γάτος έτρεξε με τα γυαλιά στα μάτια, (δισ)
το μπαστούνι του χτυπά, νιαουρίζει δυνατά. (δισ)
7. Τρέχει ο μπούρμπουλας μ' ένα μεγάλο τόπι (δισ)
και φωνάζει δυνατά: «Είν' άδικοι οι κόποι». (δισ)
8. Τρέχει ο τζίτζικας με την μεγάλ'²² κοιλιά του, (δισ)
μόλις έφτασε εκεί, κόπ' κε ²³η λαλιά του. (δισ)
9. Όλοι κάθισαν απόφαση να δώσουν, (δισ)
τον ψηλό λεβέντη²⁴ μας για να τονε γλιτώσουν. (δισ)

²⁰ Στο χφ « κόνιδα». Κόνιδα: το αυγό της ψείρας,

²¹ Συντραλούσε: συδαύλιζε.

²² Στο χφ « μεγάλη».

²³ Στο χφ « κόπηκε».

10. Ο ένας τον άλλο έλεγε: «τρεχάτε, παλληκάρια, » (δισ)
μα όμως εκαήκανε του ψύλλου τα ποδάρια. (δισ)

21. 15^{ον} Εγώ είμαι του ψαρά παιδί χορευτικό

1. Εγώ είμαι του ψαρά παιδί, μαυροματούσα και ξανθή, (δισ)
και πάω να ψαρέψω, μαύρα μάτια να διαλέξω. (δισ)
2. Ρίχνω την πρώτη πλεματιά²⁵, έλα, Χριστέ και Παναγιά, (δισ)
και πιάνω ένα ψαράκι κι ήταν, φως μου, μπαρμπουνάκι (δισ)
3. και σχίζω την κοιλίτσα του, καημό που 'χ'²⁶ η καρδίτσα του, (δισ)
και βγάζω τρεις κοπέλες, και οι τρεις ήταν ωραίες. (δισ)
4. Η μια 'ταν απ' το Γαλατά, βαστάει το νου της δυνατά (δισ)
και η άλλ' απ' το Νιοχώρι, του Χατζή Γιαννάκ' η κόρη. (δισ)
5. Η τρίτη η μικρότερη, απ' όλες ομορφότερη, (δισ)
ήτανε από την Πόλη και την αγαπούσαν όλοι. (δισ)
6. Και την αγάπησα κι εγώ, μα να την πάρω δε μπορώ, (δισ)
και να της το πω ντρεπούμαι και τη μάνα της φοβούμαι. (δισ)
7. Παίρνω το δρόμο, το δρομί, τρέχουν τα δάκρυα βροχή, (δισ)
να την βρω να την μιλήσω, ίσως και την μεταπείσω. (δισ)
8. Και το δρομί με έβγαλε στις αγαπώ²⁷ την πόρτα, (δισ)
σα να ήξερα από πρώτα,

²⁴ Στο χφ «τον λεβέντη μας».

²⁵ Πλεμάτι: δίχτυ.

²⁶ Στο χφ « που 'χευ».

²⁷ Στο χφ «στης αγαπώς».

9. βρίσκω την πόρτα σφαλιστή και τα κλειδιά παρμένα, (δισ)
Κλάψτε, μάτια μου καημένα.

10. -Ξύπνησε, κόρη, ξύπνησε και με το νέο μίλησε.
-Ξυπνητή είμαι, δεν κοιμούμαι, μόνο²⁸ σένα συλλογούμαι.

22. 16^{ον} Σάββατο βράδυ με διώξαν οι γονείς μου (χορευτικό)

- 1) *Σάββατο βράδυ με διώξαν οι γονείς μου (δισ)
απ' το σπίτι μου, απ' το σπίτι μου, 'πό μέσα απ' την αυλή μου (δισ)*
- 2) *Παίρνω το δρομί, παίρνω το δρομί, δρομί το μονοπάτι, (δισ)
βρίσκω ένα δενδρί, βρίσκω ένα δενδρί, του κάμπου κυπαρίσσι. (δισ)*
- 3) *-Δείξε με, δενδρί, χωριό να πάω να μείνω.(δισ)
-Εδώ χωριό δεν έχει, εδώ χωριό δεν έχει, κάστρο να πας να
μείνεις.(δισ)*
- 4) *Να η ρίζα μου, να η ρίζα μου και δέσε τ' άλογό σου. (δισ)
Να κι ο κλώνος μου, να κι ο κλώνος μου, και κρέμασ' τα 'άρματά σου.

(δισ)*
- 5) *Να κι ο ίσκιος μου, να κι ο ίσκιος μου και πλάγιασ' από κάτω.(δισ)
Σήκω το πρωί, σήκω το πρωί, το νοίκι να πληρώσεις: (δισ)*
- 6) *χίλια τ' άλογο, χίλια τ' άλογο και πεντακόσια η σέλα (δισ)
και του λόγου σου, και του λόγου σου αμέτρητο λογάρι²⁹. (δισ)*

²⁸ Στο χφ «μόνον».

- 11) — Άκ'σε δα, Θεέ μ', άκ'σε δα, Θεέ μ', και γη, να το υπομέξεις (δισ)
ως και το δεντρί, ως και το δεντρί το νοίκι του γυρεύει: (δισ)
- 12) χίλια τ' άλογο, χίλια τ' άλογο και χίλια τ' άρματά μου (δισ)
και του λόγου μου, και του λόγου μου αμέτρητο λογάρι. (δισ)

23. 17^{ον}. Το ντίλι ντίλι (χορευτικό)

- 1) Το ντίλι, το ντίλι, της κόρης το καντήλι,
που έφεγγε και κένταγε η κόρη το μαντίλι. (δισ)
- 2) Πήγε ο ποντικός και πήρε το φυτίλι
'πό³⁰ μέσ' απ' το καντήλι,
που έφεγγε και κένταγε η κόρη το μαντίλι. (δισ)
- 3) Να και η γάτα, έφαγε τον ποντικό,
που πήρε το φυτίλι,
'πό³¹ μέσ' απ' το καντήλι,
που έφεγγε και κένταγε η κόρη το μαντίλι. (δισ)

²⁹ Στο χφ «αμέτρι κι αλογάρι» που δεν αποδίδει νόημα· λογάρι (< αρχ. λογάριον) σημαίνει θησαυρός, πλούτος, περιουσία. Βλ. Γ. Μπαμπινιώτης, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας Με Σχόλια για τη σωστή χρήση των λέξεων*, Αθήνα 1998, στη λέξη.

³⁰ Στο χφ «από».

³¹ Στο χφ «από».

4) Πήγε ο σκύλος κι έφαγε τη γάτα,
που έφαγε τον ποντικό,
που πήρε το φυτίλι
'πό³² μέσα απ' το καντήλι,
που έφεγγε και κένταγε η κόρη το μαντίλι. (δισ)

5) Έπεσε το ξύλο, σκότωσε το σκύλο,
που έφαγε τη γάτα,
που έφαγε τον ποντικό,
που πήρε το φυτίλι
'πό³³ μέσα απ' το καντήλι,
που έφεγγε και κένταγε η κόρη το μαντίλι. (δισ)

6) Πήγε ο φούρνος, έκαψε το ξύλο,
που σκότωσε το σκύλο,
που έφαγε τη γάτα,
που έφαγε τον ποντικό,
που πήρε το φυτίλι
'πό³⁴ μέσα απ' το καντήλι,
που έφεγγε και κένταγε η κόρη το μαντίλι.

8) Πέρασε ο ποταμός, έσβησε το φούρνο,
που έκαψε το ξύλο,
που σκότωσε το σκύλο,
που έφαγε τη γάτα,
που έφαγε τον ποντικό,
που πήρε το φυτίλι από μέσα απ' το καντήλι,
που έφεγγε και κένταγε η κόρη το μαντίλι.

8) Το ντίλι, το ντίλι, της κόρης το καντήλι,
που έφεγγε και κένταγε η κόρη το μαντίλι.

24. 18^{ον} Από μικρός ορφάνεψα (χορευτικό και καθιστικό)

1. Από μικρός ορφάνεψα από μάνα και πατέρα. (δισ)
Τ' αδέρφια μου με στοίχισαν³⁵ στη χήρα την Βουλγάρα.

2. Δώδεκα χρόνους δούλεψα στη χήρα τη Βουλγάρα, (δισ)
στα μάτια δεν την κοίταξα και στο δαχτανοφρύδι³⁶

3. Μια Κυριακή και μια Λαμπρή, μια χρονικήσια μέρα (δισ)
κείνη έβγαينه από το λουτρό, κι εγώ από³⁷ τον μπαρμπέρη,

³² Στο χφ «από».

³³ Στο χφ «από».

³⁴ Στο χφ «από».

³⁵ Με έβαλαν στη δούλεψη.

³⁶ Προφανώς «γαϊτανοφρύδι».

4. τότε την είδα, μάτια μου, τότε την είδα την είδα, φως μου, (δισ)
στα μάτια και στην ομορφιά και στο δαχτυλοφρύδι.

5.— Κυρά μ', δώσε μ' την δουλειση μ, 'δώσε μ' και την καζάντια³⁸ μ'. (δισ)
Τ' αδέρφια μου με μήνυσαν να πάω να με παντρέψουν.

6.— Αν θέλεις, δούλε μ', παντρειά, εγώ να σε παντρέψω.(δισ)
Δώδεκα δούλες έχω εγώ κι όποιανε θέλεις, πάρε.

7. Αν θέλ'ς, τη³⁹ ρούσα έπαρε, αν θέλ'ς, τη μαυρομάτα, (δισ)
αν θέλ'ς, την γκίρτσα έπαρε, αν θέλ'ς, την καραγκιόζα⁴⁰.

8. — Δεν στοίχησα στις δούλες σου και ποιαν θέλω να πάρω,
μόν' στοίχησα 'ς' του⁴¹ λόγου σου, 'ς' τη χήρα τη Βουλγάρα.

25. 19^{ον} Στα νιάτα (καθιστικό)

1. Ας τραγουδήσω κι ας χαρώ, ας παίξω κι ας γελάσω, (δισ)
τα νιάτα δεν πουλιούνται πια, να τα ξαναγοράσω.

2. Έναν καιρό ήμουν άγγελος, τώρ' αγγελίζουν άλλοι, (δισ)
στη βρύση που 'πινα νερό, τώρα το πίνουν άλλοι.

³⁷ Στο χφ «άπό». Στην παραλλαγή που διασώζει ο Γ. Χατζόπουλος (ό.π., τ. 1., σ. 141) το «από τον μπαρμπέρη» καταγράφεται ως «'πε το βερβέρι».

³⁸ Καζάντια (η) < τουρκ. kazand(i) < γ' εν. πρ. αορ. του kazanmak = βγάζω μεγάλο κέρδος (Τριανταφυλλίδης).

³⁹ Στο χφ: «του ρούσα».

⁴⁰ Καραγκιόζα: η μαυρομάτα.

⁴¹ Στο χφ: «του λόγου σου, τη χήρα».

3. Εις την ζωήν ο άνθρωπος τα χρόνια του περνάνε, (διδ)
Περνούν, διαβαίνουν, χάνονται και πίσω δε γυρνάνε.

4. Αν ήταν μπορεσάμενο νέος να ξαναγίνω (διδ)
Να τραγουδήσω, να χαρώ, σαν τον καιρό εκείνο.

26. 20όν Αλήθεια, μάνα, διώχνεις με; (καθιστικό)

- 1) *Αλήθεια, μάνα μ', διώχνεις με, αλήθεια καταράς με;
Έγω, μάνα μ', τώρα θα διαβώ μαζί με τα πουλάκια.*

Μα τα πουλιά μάνα μ' θα 'ρθουν,

- 2) μα τα πουλιά, μάνα μ', θα 'ρθουν, 'γώ πίσω δεν γυρίζω.
Θα λείψω χρόνους δώδεκα,
- 3) θα λείψω χρόνους δώδεκα και μήνες δεκαπέντε.
Θα νά 'ρτ' η μέρα τ' Α-Γιωργιού,
- 4) θα νά 'ρτ' η μέρα τ' Α-Γιωργιού, το πρώτο πανηγύρι,
να πας, μάνα μ', στην εκκλησιά,
- 5) να πας, μάνα μ' στην εκκλησιά, να σταυροπροσκυνήσεις,
να δ(ι)εις τις νιες, να δ(ι)εις τους νιους,
- 6) να δ(ι)εις τις νιες, να δ(ι)εις τους νιους, αράδα στα στασίδια
να δ(ι)εις και το στασίδι μου,
- 7) να δ(ι)εις και το στασίδι μου, μαύρο σκοτεινιασμένο.
Τον Γιώργο σου θα θυμηθείς,
- 8) τον Γιώργο σου θα θυμηθείς,
και θλιβερά θα κλάψεις...
Κι ας είναι γεια σας, φίλοι μου.

27. 21^{ον} Σηκώνουμαι ο καημένος (καθιστικό)

1. Σηκώνουμ' ο καημένος σαν παραπονεμένος, (δισ)
τα άρματά μου βάζω, πάγω να κυνηγώ. (δισ)
2. Λαγούς, πουλιά δεν βρήκα, περδίκια να σκοτώσω, (δισ)
εσένα ν' ανταμώσω, αγάπη αληθινή. (δισ)
3. Κι εκεί που κυνηγούσα και σένα νοσταλγούσα, (δισ)
εκεί βλέπω έναν πύργο, π' αστράφτει σαν τον ήλιο. (δισ)
4. Πουλάκι κάν'ταν πάνω⁴² και γλυκοκελαηδούσε (δισ)
Και στο κελάηδημά του μου φάνηκε να λέει: (δισ)
5. «χαρά, χαρά χαρείτε, καιρό μην καρτερείτε (δισ)
γιατ' ο καιρός περνάει και πίσω δεν γυρνάει. (δισ)
6. Χαρά, χαρά χαρείτε, καιρό μην καρτερείτε, (δισ)
χαρείτ' εσείς οι νέοι, π' έχετε τον καιρό». (δισ)

⁴² Στο χφ «επάνω».

28. 22^{ον} Όνειρο π' είδα. (καθιστικό) Λόγιο;

1. Εψές το βράδυ όνειρο είδα (δισ) μια που είχα φίλη μου, (δισ)
φάντασμα παρουσιάσθη έμπροσθεν της κλίνης μου. (δισ)
2. Κάνω να την πλησιάσω (δισ) και κοντά της να σταθώ, (δισ)
το χεράκι της να πιάσω και εκείνην ν' ασπασθώ. (δισ)
3. Όμως και αυτή μου λέει (δισ) «εγώ σάρκα δε φορώ, (δισ)
Μόνον ήρθα στ' όνειρό σου δυο λογάκια να σου πω. (δισ)
4. Να σου πω το τι μου είπες (δισ) όταν ήμασταν μαζί (δισ)
Πως ποτέ δε θα ξεχνούσες την αγάπη σου αυτή. (δισ)
5. Να σου πω το τι μου είπες (δισ) πέρα εδώ στην εξοχή, (δισ)
να μας βάλουν σ' ένα μνήμα, γιατί σ' αγαπώ πολύ».

23^{ον} . Να 'χα έναν ταχυδρόμο. (καθιστικό) νεότερο;

- 1) *Να 'χα έναν ταχυδρόμο, να τον είχα βοηθό, βοηθό, (δισ)
να ρωτώ για το πουλί μου πώς περνάει στο στρατό. (δισ)*
- 2) *Να του δένω γραμματάκι στο λαιμό με μια κλωστή, μια κλωστή, (δισ)
να του λέω «ωραίο⁴³ μου τρυγονάκι, πρόσεξε μην σου χαθεί. (δισ)*
- 3) *Όπου βρεις δυο κυπαρίσσια και στην μέση μια ελιά, (δισ)
εκεί πάνω, ωραίο⁴⁴ μου τρυγονάκι, να χτυπήσεις τα φτερά, τα φτερά.
(δισ)*
- 4) *Εκεί μέσα είν' ο νέος άγγελος ζωγραφιστός, -αφιστός, (δισ)
είν' ο νέος π' αγαπάω, της πατρίδος είν' φρουρός. (δισ)*
- 5) *Να, και δώσ'⁴⁵ το γραμματάκι και ειπέ του να πεισθεί, να πεισθεί (δισ)
πως εγώ τον περιμένω κι είμαι πάντοτε πιστή.» (δισ)*

⁴³ Η χρήση του επιθέτου «ωραίο» εδώ είναι καταχρηστική από μετρική άποψη. Μια μετρικά σωστότερη απόδοση του στίχου θα ήταν: «να του λέω “τρυγονάκι μ' (ή απλώς τρυγονάκι), πρόσεξε μην σου χαθεί, σου χαθεί”».

⁴⁴ Βλ. προηγούμενη υποσημείωση.

⁴⁵ Στο χφ «να και δώσ' του το γραμματάκι».

29. 24^{ον} . Τέσσερα χρόνια φυλακή

1. Τέσσερα χρό-, αχ, τέσσερα χρόνια στο στρατό,
στα σίδερα βαλμένος, πώς (ν)ταγιάντησα ο καημένος! (δισ)
2. Κανείς δεν ή, κανείς δεν ήρθε να με διει⁴⁶,
κανείς απ' τους δικούς μου, συγγενείς και ξάδερφούς μου. (δισ)
3. Μόνο⁴⁷ μι' αγά-, αχ, μόνο μι' αγάπη πού 'χα εγώ
ψιλή γραφή μου στέλνει και κρυφά με παραγγέλνει: (δισ)
4. — Γιώργο μ', στα ξέ-, αχ, Γιώργο μ', στα ξένα πώς περνάς,
ποιος στρώνει και κοιμάσαι και για μένα συλλογάσαι; (δισ)
5. — Στρώνω την κου-, αχ, στρώνω την κουβερτούλα μου
και μοναχός κοιμούμαι και για σένα συλλογούμαι. (δισ)
6. — Γιώργο μου, το, αχ, Γιώργο μου, το μαντίλι σου
ποιος το 'χει λερωμένο, μες στη λέρα βουτηγμένο; (δισ)
8. — Η ξενιτιά, αχ, η ξενιτιά κι η φυλακή
το έχει λερωμένο, μες στη λέρα βουτηγμένο. (δισ)
9. — Γιώργο μου, το, αχ, Γιώργο μου, το μαντίλι σου
στείλ' το μου να σ' το πλύνω απ' τα δάκρυα που χύνω. (δισ)

⁴⁶ Συο χφ «ιδεί».

⁴⁷ Στο χφ «μόνον μια αγάπη».

30. 25^{ον} . Τρία πουλάκια κάθονταν (καθιστικό γάμου)

1. Τρία πουλά-, τρία πουλάκια κά'ντανε πάν' στης οξυάς τον κλώνο και κελαηδούσαν κι έλεγαν και κελαηδούν και λένε:
2. — Βγήκαν οι κλέ-, βγήκαν οι κλέφτες στα βουνάκι η γκριτζαλιά⁴⁸ στους κάμπους, πατήσανε εννιά χωριά και δέκα κασαμπάδες⁴⁹,
3. πατήσανε, πατήσανε και το το Αϊβαλί, το Αραμπά Πιργάζι⁵⁰. Πήρανε μά-, πήρανε μάνες με παιδιά, παιδιά χωρίς τις μάνες, πήρανε και μια νιόνυφη,⁵¹
4. πήρανε και, πήρανε και μια νιόνυφη⁵², τριώ μεριώ⁵³ νυφάδα⁵⁴, να με τα τέλια⁵⁵ στα μαλλιά και τον κινά⁵⁶ στα χέρια. Εννιά πασάδες την κρατούν,
5. εννιά πασάδες την κρατούν κι εννιά μπουλούκ πασάδες⁵⁷, κι ένα μικρό πασόπουλο την κρυφοπαραγγέλνει: -Γιατί, νυφάδα μου, δεν τρως,
6. γιατί, νυφά-⁵⁸, γιατί νυφάδα⁵⁹ μου δεν τρως, γιατί δεν τρως, δεν πίνεις; -Αμ, τι καλό που έχω 'γώ να τρώω και να πίνω, που σφάξατε τον άντρα⁶⁰ μου,
7. που σφάξατε, που σφάξατε τον άντρα μου πάνω στα γόνατά μου; Κι ας είναι γεια σας, φίλοι μου!

⁴⁸ Γκριτζαλοι (οι) και γκριτζαλιά (η): οι ληστές . Πρόκειται στην πραγματικότητα για κατοίκους του χωριού Κίρτζαλη τής Θρακικής επαρχίας Γκιουμουλτζίνας, της μετέπειτα Κομοτηνής. Με τη ληστρική τους δράση ενέσπειραν τον τρόμο σε πολλά χριστιανικά χωριά της περιοχής των Σαράντα Εκκλησιών.

⁴⁹ Στα τουρκικά κασαμπάς (kasaba) σημαίνει κωμόπολη.

⁵⁰ Πρόκειται για άλλη ονομασία του Λουλέμπουργκαζ.

⁵¹ Στο χφ: «νιόνυμφη».

⁵² Στο χφ «νιόνυμφη».

⁵³ Στο χφ «τριών ημερών νυμφάδα».

⁵⁴ Στο χφ παντού «νυμφάδα».

⁵⁵ Μικρές χρυσές κλωστές, με τις οποίες στόλιζαν το κεφάλι της νύφης και των παρανύμφων.

⁵⁶ Χέννα, με την οποία έβαφαν κόκκινες τις παλάμες της νύφης. Πρβλ. το ρ. κ'νιάζω, δηλαδή βάφω κόκκινα τα χέρια.

⁵⁷ Ο μπουλούκπασας (bulukpasa) είναι αρχηγός μικρής στρατιωτικής δύναμης.

⁵⁸ Στο χφ «νυφά-».

⁵⁹ Στο χφ «νυμφάδα».

⁶⁰ Στο χφ «άνδρα μου».

31. 26^{ον} Οι αφεντάδες κι ο σκλάβος (καθιστικό γάμου)

1. Τρεις αφεντάδες κάθονταν σ' έν⁶¹ όμορφο τραπέζι,
τζιβάν εφέντη μ', αμάν,
2. Κάθονται, τρων και πίνουνε και σταυροχαιρετιούνται,
τζιβάν εφέντη μ', αμάν.
3. Κι ο σκλάβος αναστέναξε, σειγίστ' κε⁶² το τραπέζι,
τζιβάν εφέντη μ', αμάν.
4. Τ⁶³ έχεις, σκλάβε μ', και θλίβεσαι και βαριαναστενάζεις;
τζιβάν εφέντη μ', αμάν.
5. Μήπως ψωμί, μήπως φαγί, μήπως κρασί σου λείπει;
Τζιβάν εφέντη μ', αμάν.
6. Ουδέ ψωμί ουδέ φαγί ουδέ κρασί με λείπει,
τζιβάν εφέντη μ', αμάν.
7. Θυμήθηκα τη μάνα μου, τη δόλια μου γυναίκα,
τζιβάν εφέντη μ', αμάν.
8. Θυμήθηκα τον τόπο μου, τα δώδεκ' αργαστήρια,
τζιβάν εφέντη μ', αμάν.
9. Θυμήθηκα τ' αμπέλια μου, τα ξηνταδυό ντουλούμια,
τζιβάν εφέντη μ', αμάν!

⁶¹ Στο χφ «ένα».

⁶² Στο χφ «σειγίστηκε»: «σειστήκε». Ο Γ. Χατζόπουλος (ό.π., τ. 1, σ. 137) γράφει: «σειγίσ'κε».

⁶³ Στο χφ «τι».

32. 27^{ον} Μαύρα μου χελιδόνια (καθιστικό)

1. Μαύρα μου χελιδόνια και μαύρα μου πουλιά
όπου ψηλά πετάτε, για χαμηλώσετε,
2. Να γράψω στα φτερά σας και στις φτερούγες σας
δυο λόγια, δυο μαντάτα, τρία μηνύματα.
3. Δυο λόγια, δυο μαντάτα στη γυναικούλα μου,
δυο λόγια, δυο μαντάτα και στη μανούλα μου:
4. «Εγώ εδώ που είμαι, εγώ παντρεύτηκα,
πήρα γυναίκα μάγισσα, της μάγισσας παιδί.
5. Μαγεύει τα ουράνια και δεν αστροφορούν,
μαγεύει και τ' αστέρια και δεν λαμποκοπούν·
6. Μαγεύει τα καράβια κι αυτά δεν προχωρούν,
μαγεύει παλληκάρια και πίσω δεν γυρνούν.
7. Εγώ εδώ που είμαι, εγώ παντρεύτηκα.
Πήρα τη γη γυναίκα, την πλάκα πεθερά.

33. 28^{ον} Ύμνον ξένος κι ήρθα τώρα (καθιστικό) Λόγιος;

1. -Είμαι ξένος κι ήρθα τώρα από μέρη μακρινά,
κι αν κανένα ν δεν γνωρίζω για να μείνω μια βραδιά,
2. έμεινα στις απουλιάνες και στα έρημα βουνά·
είχα τα πουλιά γειτόνους και τα δέντρα συντροφιά.
3. Πήρα βράδυ για να έρθω, μ' έπιασε ψιλή βροχή
Και εγύρισα οπίσω, γιατί έγινα παπί.
4. -Ας ερχόσουνα, ο καημένος, και ας είχε και βροχή
κι ας γινόσουνα μουσκίδι⁶⁴, κι ας γινόσουνα παπί·
5. είχα ρούχα να σ' αλλάξω, πάπλωμα να σκεπαστείς
και κορμί για ν' αγκαλιάσεις, ώσπου να το βαρεθείς.

⁶⁴ Στο χφ: «μοσκίδι».

34. 29^{ον} . Κάτω στα λεμονάδικα (καθιστικό)

1. Κάτω στα λεμονάδικα, στις Πόλης τ' αργαστήρια,
δώδεκα ράφτες έραφταν.

2. Ολημερίς εράβανε, το βράδυ βράδ⁶⁵, σχολνούσαν
κι ένα μικρό ραφτόπουλο,

3. κι ένα μικρό ραφτόπουλο ράβει και δεν σχολνάει,
μόν' το κερι του άναφτε.

4. Μόν' το κερι του άναφτε και στο σαντάμ το βάζει
κι έκατσε και ψιλόραφτε.

5. Κι έκατσε και ψιλόραφτε και σιγοτραγουδούσε:
«σαν τι κορμί θα σαρτιστείς,

6. σαν τι κορμί θα σαρτιστείς, πες μου το να το ξέρω,
να ράβω και να λέγω».

⁶⁵ Στο χφ: «το βράδυ βράδυ».

35. 30όν. Η γριά που θέλει παντρεία (χορευτικό)

1. Από πάνω απ' τη Βλαχιά κατεβαίνει ένας πασάς.
Έχ⁶⁶ ο κόρφος του χαρτιά και οι τσέπες του φλουριά.
2. Τη Δευτέρα το πρωί έκατσε κι ανέγνωσε
να παντρεύονται οι γριές, να χωρίζονται οι νιες.
3. Σαν τ' ακούει μια γριά, γύρεψε να παντρευτεί·
γύρεψε να πάρει τρεις και να νοικοκυρευτεί,
4. ένα γέρο κι ένα νιο κι ένα δώδεκα χρονώ.
Έλ', το γέρο στη δουλειά και το νιο στην αγκαλιά,
5. έλ', το γέρο στη δουλειά και το νιο στην αγκαλιά
και το δώδεκα χρονώ να τους κουβαλά νερό.

⁶⁶ Στο χφ: «έχει».

36. 31^{ον} Ο ερωτευμένος νέος (θρακιώτικο χορευτικό)

1. — Βάρκα θέ-, βάρκα θέλω ν' αρματώσω (δισ)
με σαρά-, ρία, ρία ρα, με σαρανταδυό κουπιά, (δισ)
2. με πενή-, με πενήντα παλληκάρια, (δισ)
να σου κλέ-, ρία, ρία, ρα, να σε⁶⁷ κλέψω μια βραδιά. (δισ)
3. — Κι αν με κλέ-, κι αν με κλέψεις, π' 'α⁶⁸ με πάγεις; (δισ)
— Πάνω στα, ρία, ρία, ρα, πάνω στα ψηλά βουνά (δισ)
4. θα σε χτί-, θα σε χτίσω έναν πύργο, (δισ)
μάρμαρο, ρία, ρία, ρο, μάρμαρο πελεκητό· (δισ)

⁶⁷ Στο χφ «να σου κλέψω».

⁶⁸ Π' 'α με πάγεις: Πού θα με πας.

5. Θα σ' αφή-, θα σ' αφήσω παραθύρι, (δισ)
να κοιτά-, ρία, ρία, ρο, να κοιτάζεις το γυαλό. (δισ)
6. Θα σε πά-, θα σε πάρω και μια δούλα, (δισ)
να τη λέ-, ρία, ρία, ρο, να τη λένε Μαριγώ. (δισ)
7. Θα σε πά-, θα σε πάρω κι έναν δούλο, (δισ)
Να τον λέ-, ρία, ρία, ρο, να τον λένε Δημητρό (δισ)
8. να σε πλέ-, να σε πλένει τα ποδάρια (δισ)
Και τον ά-, ρία, ρία, ρο, και τον άσπρο σου λαιμό. (δισ)

37. 32^{ον} Ράφτης⁶⁹ ήμουν (χορευτικό)

1. Ράφτης ή-, ράφτης ήμ'να⁷⁰ κι έραφτα, (δισ)
Ράφτης ήμ'να⁷¹ κι έραφτα φράγκικα φορέματα. (δισ)
2. Όλη με-, όλη μέρα έραφτα, (δισ)
όλη μέρα έραφτα και το βράδυ έσκαφτα. (δισ)
3. Όσο χώ-, όσο χώμα έβγαζα, (δισ)

⁶⁹ Προφανώς πρόκειται για ράφτρα.

⁷⁰ Ημ'να: ήμουν

⁷¹ Στο χφ: «ήμουν».

όσο χώμα έβγαζα στη μηλιά το έβαζα. (δισ)

4. – Να, μηλιά, να μηλιά μ' το χώμα σου, (δισ)
να, μηλιά μ' το χώμα σου, δώσε μου το μπόι σου. (δισ)

5. δώσε μου, δώσε μου το μπόι σου, (δισ)
δώσε μου τα άνθη σου και την κοκκινάδα σου, (δισ)

6. να τα στο-, να τα στολιστώ κι εγώ, (δισ)
να τα στολιστώ κι εγώ, να μαραίνω μια και δυο. (δισ)

7. να μαραί-, να μαραίνω μια και δυο, (δισ)
να μαραίνω μια και δυο και της χήρας τον⁷² υιό. (δισ)

38. 33^{ον} Ο ερωτευμένος (χορευτικό)

1. — 'Δώ στα ξένα, μάνα μ', 'δώ στα ξένα που γυρνούσα, (δισ)
'δώ στα ξένα που γυρνούσα τα κορίτσια αγαπούσα.
'Δώ στα ξένα που γυρνούσα τα κορίτσια κυνηγούσα.

2. Όλα τα κορίτσια, μάνα μ', όλα τα κορίτσια ίδια, (δισ)

⁷² Στο χφ: «και της χήρας υιό».

όλα τα κορίτσια ίδια ήτανε με τα στολίδια,
όλα τα κορίτσια ίδια ήτανε με τα στολίδια.

3. Μια γαλαζιο-, μάνα μ', μια γαλαζιοφορεμένη, (δισ)
μια γαλαζιοφορεμένη μ' έχει την καρδιά καμμένη,
μια γαλαζιοφορεμένη μ' έχει την καρδιά καμμένη.

4. Πώς να κάνω, μάνα μ', πώς να κάνω να την φτάσω, (δισ)
πώς να κάνω να την φτάσω, τα χεράκια της να πιάσω;
πώς να κάνω να την φτάσω, τα χεράκια της να πιάσω;

5. — Στο χορό, γιε μ', στο χορό όπου χορεύει,
στο χορό όπου χορεύει πάνε πιάσ' την απ' το χέρι,
στο χορό όπου χορεύει πάνε πιάσ' την απ' το χέρι.

39. 34^{ον} Η σεβταλού⁷³ (χορευτικό)

⁷³ Στο χφ: «σεβταλού».

1. Κάηκε η καρδιά μου, κάηκε, μπογιαλαντίστηκε⁷⁴, (δισ)
σαν της ελής το φύλλο παραλαντίστηκε. (δισ)
2. Έχεις μεγάλα σπίτια, φλουριά σαν πέταλα, (δισ)
θαρρούσες μένα η μάνα μ' είχε για πέταμα. (δισ)
3. Εμένα η μάνα μ' μ' είχε σαν μαύρο χελιδόν'⁷⁵
που κελαηδεί στην Αίνο κι ακούγεται στην Πόλ'.
4. Στην Πόλη θε να πάω στα μπογιατζίδικα, (δισ)
να βάψω τα μαλλούδια μ' τα σεβνταλίδικα. (δισ)
5. Πολίτικο λουλούδι, ροδοσιανός λαλές (δισ) (ραιδεσιανός ;)
σένα να είχα ταίρι, δεν γέρναγα ποτές.

Μιλάει άντρας ή γυναίκα;

⁷⁴ Στο χφ: «μπογιαλατίστηκε».

⁷⁵ Στο χφ: «χελιδόνι, Πόλη».

40 35^{ον} Η χοντρή κι ο μυλωνάς (χορευτικό)

1. Του θηρίου η θυγατέρα έχει τρία αμάξια κώλο.
Τρία αμάξια την τραβούσαν,
τρία αμάξια την τραβούσαν κι άλλα δέκα καρτερούσαν

2. και στο σπίτι που την πήγαν απ' την πόρτα δεν χωρούσε
και ξηλώσαν παραστέμια, πάλι μέσα δεν χωρούσε,
και ξεσκέπασαν το σπίτι και την έβαλάνε μέσα.

3. – Συ, καλή μου πεθερίτσα, δώσε μου λίγο φαγάκι
στο⁷⁶ μικρό το καζανάκι
που 'παιρνε τα δυο βουβάλια και τη μαύρη αγελάδα.

- 4 - Συ, καλή μου πεθερίτσα, δώσε μου λίγο κρασάκι
στο ⁷⁷μικρό το βαρελάκι, που 'παιρνε πολύ και λίγο,
που 'παιρνε τρακόσια μέτρα.
Και το σήκωσε και ήπια και τα χείλια⁷⁸ της δε βράχ' καν.

5. Έκατσε να κατουρήσει και να μακροτσατσαρίσει⁷⁹.
Πήρε σπίτια σαν καράβια, σα μεγάλα κολοκύθια,
Κι τα μ'κρά τα κιζανούδια σαν κείνα τα κουκουζούδια.

6. Μυλωνάς απ' τη χαρά του και την περηφάνειά του
βάζει το σινί⁸⁰ στο κ'φάλι και το τικιρτάκ' στο ζ'νάρι
κι άρχισε να τραγουδάει, μες στ' αυλάκ' να χορ'πηδάει⁸¹.

7. « Όπως γιόμισι τ' αυλάκι, να γιομίσ' και τ' αμπαράκι
όλο στάρι και κριθάρι και κεχρί και καλαμπόκι.»

Χρ. Σταθάκης
2/8/87
Μονογραφή
Χρυσούπολις
Προάστιο

⁷⁶ Στο χφ « μες το μικρό το καζανάκι».

⁷⁷ Στο χφ « μες το μικρό το βατελάκι».

⁷⁸ Στο στίχο αυτό στο χφ: «χειίλη» και «βράχηκαν».

⁷⁹ Τσατσαρίζω: προφανώς λέξη ηχοποιητική.

⁸⁰ Σινί: ξέβαθο ταψί. Στο χφ: «σινίκο».

⁸¹ Στο χφ: «μες τ' αυλάκι να χοροπηδάει».

41 38^{ον} Το παραπονεμένο πουλί (καθιστικό)

1. Εγώ είμαι κείνο το πουλί το παραπονεμένο που τη φωλιά μου έκαψαν και είναι μαραμένο.
2. Εγώ είμαι κείνο το πουλί με τη γλυκιά λαλιά που πήγα κι έκτισα φωλιά μέσα στην καλαμιά.
3. Βάζουν φωτιά στην καλαμιά , ω μαύρη συμφορά μου, και η φωτιά απλώθηκε και κάηκαν τα παιδιά μου.
4. Ναι, εγώ είμαι κείνο το πουλί με την καρδιά καμμένη, που τα παιδιά μου κάψανε, κανένας δεν με μένει.

42 – 96: λευκές σελίδες

Αντιγραφή: Κυράνθη Στράντζαλη, Χρίστος Φαράκλας

